

2016. májusi mérnök évfordulók, emlénapok

2. – 120 éves a pesti földalatti vasút

1896-ban e napon felavatták az első földalatti vasutat Budapesten. (A világ első földalatti vasútja Angliában, Londonban nyílt meg 1863. 01. 10-én, a pesti volt Európában a második.) Budapest reprezentatív sugárútjára, az Andrássy útra sem lóvasút, sem villamos nem épülhetett. A földalatti üzemszerű bejáratása 1896. 04. 11-én kezdődött meg, majd húsz motorkocsival megindult a rendszeres forgalom a 3,65 km hosszú pályán. Ez volt a kontinens első elektromos üzemű földalatti vasútja. A földalatti és az Andrássy út egy része megkapta "a Világörökség része" kitüntető címet.

4. – 120 éves a Múcsarnok

Budapesten, a Hősök terén álló bazilikális alaprajzú, 2300 m²-es alapterületű épület 1896-ra, a honfoglalás ezeréves évfordulójának ünnepségeire készült el, Schickedanz Albert műépítész tervei szerint. A kivitelezés: Havel Lipót építőmester nevéhez fűződik.

6. – 140 éve született Finály István mérnök

Kolozsvárott született kendi Finály István (1876-1947) vízépítő mérnök. Számos vízművet és vízierőművet tervezett, kiváló műtárgyépítő volt. Munkásságában elsősorban a műtárgyépítés és az energiagazdálkodás kérdéseivel foglalkozott. Tervet készített az Alföld öntözésére.

7. – 130 éve született Rybár István geofizikus, feltaláló

Budapesten született Rybár István (1886-1971) fizikus, geofizikus, egyetemi tanár. Az irányításával kifejlesztett E-54 típusú Eötvös–Rybár–Banai-féle torziós inga 1958-ban, a brüsszeli világkiállításon nagydíjat nyert. Az Auterbal nevű, kisméretű, könnyen kezelhető torziós ingája külföldön is elterjedt a két világháború között.

9. – 125 éve született Székely Pál mérnök

Kackón született Székely Pál (1891-1974) bányamérnök, bányajogász. Tatabányán, Salgótarjánban, Miskolcon, majd Budapesten dolgozott, fő tevékenysége a bányabiztonsághoz, s az ahhoz kapcsolódó bányatörvényekhez kötődik. Irodalmi munkássága is ezt tükrözi. 1945 után jelentős szerepet játszott a szénbányák államosításában, de a Bányászati és Kohászati Egyesület újjászervezésében is, melynek alelnöke volt.

9. – 240 éve született Nyíry István természettudós

Átányban született Nyíry István (1776-1838) természettudós a sárospataki főiskola tanára, a Magyar Tudós Társaság tagja. 1829-1836 között a többkötetesre tervezett enciklopédiájából csak az első három kötete jelent meg „A tudományok összessége” címen.

13. – 90 éve született Kemény János matematikus

Budapesten született Kemény János György (1926-1992) matematikus, számítás-technikus. Az USA-ban Thomas Kurtz-zal megalkotta a BASIC programozási nyelvet, 1964-ben az „időelosztásos” e-mail-hálózatot, s a világon először ő küldött e-mailt a Dartmouth Főiskoláról a kétszáz kilométerre dolgozó feleségének. Jimmy Carter elnök őt kérte fel a „Three Miles Island”-i atomerőművi baleset vizsgálóbizottság elnökévé. Jelentése országos visszhangot váltott ki, az USA egyik legbecsültebb polgárává tette.

17. – 18. – 19. – Távközlés, az internet és a tömegtájékoztatás világnapjai

A távközlési világnapot annak emlékére tartják, hogy 1865. május 17-én Párizsban húsz ország képviselői aláírták a Nemzetközi Távíró Egyezményt. A technika fejlődése nyomán 1925-ben megalakult az International Telecommunication Union (ITU). A genfi székhelyű ITU 1947-től immár az ENSZ szakosított szervezete. Az internet világnap május 18-án van, a tömegtájékoztatás világnapja május 19-én zárja világszerte az idei megemlékezéseket.

29. – 125 éve született Mazalán Pál mérnök

Iglón született Mazalán Pál (1891-1959) bányamérnök, geofizikus, hidrogeológus. 1913–1914-ben, a Kolozsvári Bányászati Kutató Hivatalban, báró EÖTVÖS Loránd mellett torziósinga-méréseket végzett szénhidrogén-kutatási céllal. A világháború után, a csonka Magyarország területén lett a kőolajkutatásban geofizikus. 1924–1927 között a fél világot bejárva dolgozott szakmájában. Hazatérve, vízkutató fúrások vezetője lett, de a honi fúróipar eszközgyártásának megteremtője, valamint a mélyfúrás főiskolai oktatója is. 1949-től haláláig, a budapesti Bányászati Kutató Intézet főmunkatársa, az olajosztály vezetője volt

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2016-ban – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László